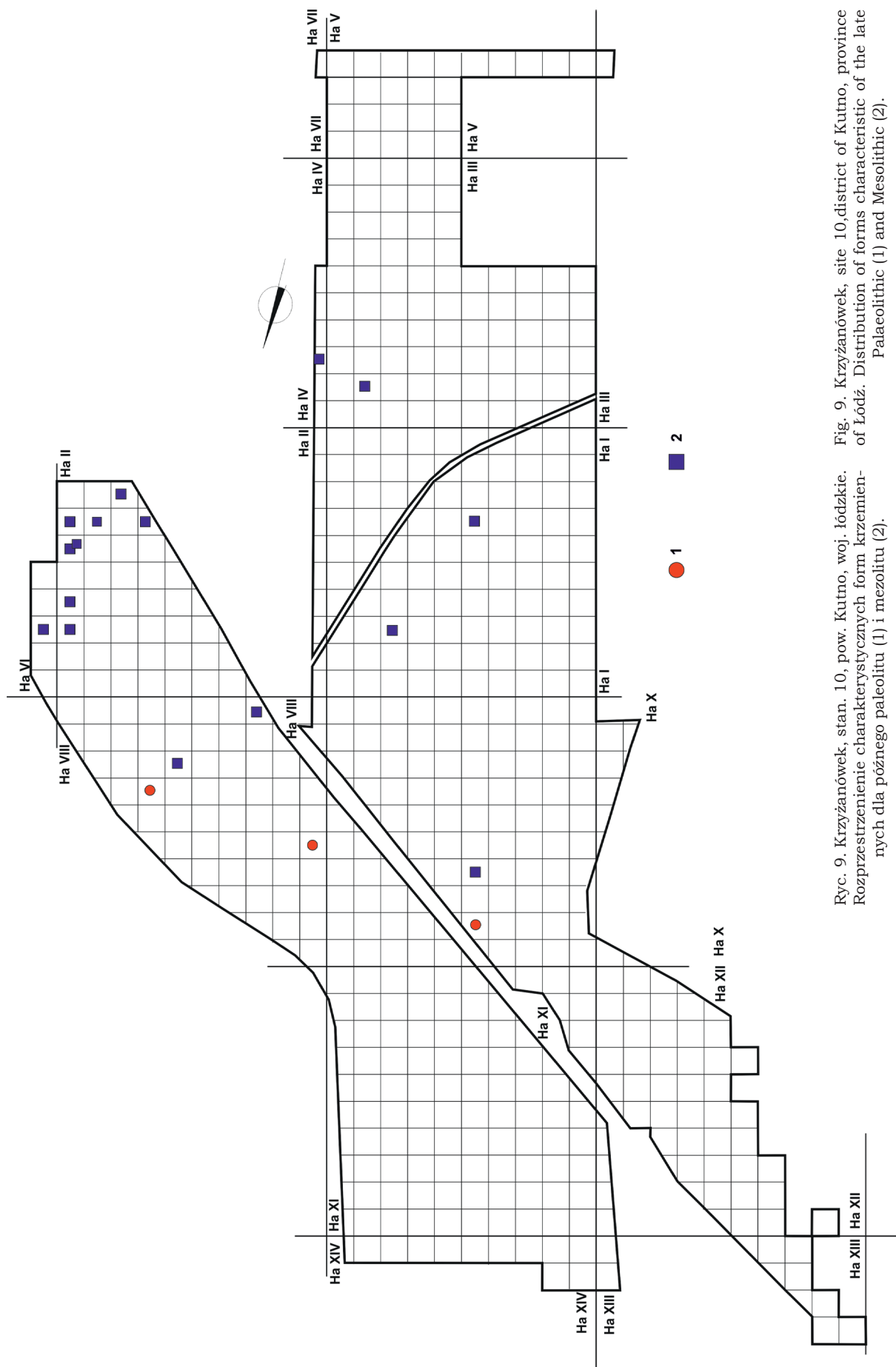

Piotr Papiernik

Osadnictwo z późnego paleolitu i mezolitu

W wyniku analizy materiałów krzemiennych odkrytych na stanowisku 10 w Krzyżanówku, ujawniono formy charakterystyczne dla późnego paleolitu oraz grupę źródeł łączonych z mezolitem, w tym przede wszystkim z kulturą janisławicką (por. P. Papiernik, Materiały krzemienne, w tym tomie). Na podstawie rozkładu przestrzennego tych materiałów (ryc. 9) należy sądzić, że obszar stanowiska był wielokrotnie penetrowany przez społeczności myśliwskie i zbieracko-łowieckie u schyłku plejstocenu oraz we wczesnym i środkowym holocenie. Największe nasycenie źródeł ze środkowej epoki kamienia zaobserwowano we wschodniej części wykopu, szczególnie w arach bezpośrednio przylegających do jego granic (ryc. 9). Wśród licznie odkrytych tu wyrobów krzemiennych (por. ryc. 25; tabela 6) wyróżniono szereg form charakterystycznych dla mezolitu, w tym rdzenie (ryc. 37:3; 38:1), okazy techniczne związane z przygotowaniem i eksploatacją rdzeni mikrolitycznych, wióry mikrolityczne, narzędzia (ryc. 37:4; 39:3) i zbrojnik (ryc. 38:2). Zapewne kolejnych okazów o takiej chronologii nie rozpoznano wśród materiałów niecharakterystycznych. Należy zauważyć także, że źródła mezolityczne zostały w istotny sposób zubożone w czasie prowadzenia badań ponieważ stosowana metoda prac ratowniczych na trasach autostrad nie sprzyjała pozyskiwaniu bardzo drobnych zabytków krzemiennych (por. B. Roczkalski, P. Włodarczyk 2002; P. Papiernik, Wprowadzenie, w tym tomie). Nie zastosowano bowiem przesiewania nawarstwień, które jest niezbędne w przypadku eksploracji stanowisk mezolitycznych (por. np. E. Niesiołowska-Śreniowska, D. K. Płaza, P. Marosik, Z. Balwierz 2011; P. Papiernik, D. K. Płaza 2018). Ponadto, przeprowadzone badania nieinwazyjne ujawniły kolejne zabytki łączone ze środkową epoką kamienia (m.in. rdzeń, skrobacz, trapez) we wschodniej części stanowiska (R. Brzejszczak, J. Wicha, w tym tomie). Uwzględniając powyższe uwagi można przyjąć, że w Krzyżanówku zarejestrowano pozostałości obozowisk mezolitycznych w sumie zajmujących powierzchnię co najmniej kilkunastu arów. Wydzielenie takiej strefy zasiedlenia jest dość zaskakujące bowiem należy ją lokalizować w obrębie wysoczyzny, na terenie pagórka morenowego (por. P. Kittel, w tym tomie). W sąsiedztwie stanowiska nie rozpoznano typowych dla osadnictwa społeczności środkowej epoki kamienia elementów środowiska geograficznego (por. P. Kittel, w tym tomie), np. w postaci doliny rzecznej, pozostałości po zbiorniku wodnym, czy też form terenowych zbudowanych z osadów pochodzenia eolicznego (por. np. B. Bagniewski 1987; M. Kobusiewicz 1999; T. Galiński 2011).

Ryc. 9. Krzyżanówek, stan. 10, pow. Kutno, woj. łódzkie. Fig. 9. Krzyżanówek, site 10, district of Kutno, province of Łódź. Rozprzeszczenie charakterystycznych form krzemiennych dla późnego paleolitu (1) i mezolitu (2). Distribution of forms characteristic of the late Palaeolithic (1) and Mesolithic (2).